

جشن آتش

ضیاء مصباح

Email: Zia mesbah2006@yahoo.com

به صد رسید و مصادف با دهم بهمن بود، آن را سده نام نهادند و در آن شب آتش‌بازی کردند و کوه‌های آتش از هیمة و چوب برافروختند.

ز هوشنگ ماند این سده یادگار
بسی باد چون او دگر شهریار (فردوسی)
بعضی جشن را به فریدون نسبت داده‌اند:
سده جشن ملوک نام‌دار است
ز افریدن و از جم یادگار است (عنصری)
منوچهری سروده است که:
آمد ای سید احرار شب جشن سده

شب جشن سده را حرمت بسیار بود
در این روز ایرانیان جشن مفصلی برپا می‌کردند و آتش بسیار می‌افروختند.

ملوک و سلاطین وقت، مرغان و جانوران صحرايي را گرفته، دسته‌های گیاه خشک برپای آنان بسته و شعله‌ور می‌ساختند و رهایشان می‌کردند تا آتش در همه‌ی کوه و صحرا افتد و سده هر چه وسیع‌تر و باشکوه‌تر.

اینک بیامدست به پنجاه روز پیش
جشن سده، طلایه‌ی نوروز نامدار (منوچهری)
صد به صاد معرف سده به سین است، چون در کلام فرس قدیم
صاد نیامده و در قدیم صد را به سین می‌نوشتند.
شب سده است، یکی آتش بلند افروز

حق است مرسد را، بر تو حق آن بگذار (فرخی)
گویند واضح این جشن کیومرث بود و او را صد فرزند دختر و پسر، چون به سن رشد و تمیز رسیدند، در شب این روز جشنی ساخت و همه را کدخدا کرد و آتش بسیار افروختند و به این سبب آن را سده می‌گویند.

نظامی می‌گوید:

به نوروز جمشید و جشن سده که نوگشتی آئین آتشکده
این سنت فرخنده و شادی‌افزا را پاس می‌داریم و به یاد اجدادمان
برگزاری باشکوه آن را در رسالت خویش می‌بینیم و نسل جوان را
مسئول حفظ این گونه سنت‌ها. .. که چنین باد. ■

□ تاریخ پُرفراز و نشیب کشور ما پیوسته شاهد مبارزاتی پیگیر برای دفاع سرسختانه از اصالت ملی در همه‌ی زمینه‌های سیاسی، اجتماعی، مذهبی و فرهنگی بوده و در این راه پدران ما به‌طور دائم با حمله‌های نظامی، فرهنگی و عقیدتی مبارزه کرده‌اند و موجودیت خود را که با هویت، آئین، زبان و فرهنگ خاص آنان در آمیخته بود، به‌شدت پاس می‌داشتند.

- از نظر سیاسی / نظامی، تأسیس دولت مستقل رستمیه در شمال آفریقا به‌دست «عبدالرحمن رستم» رهبر نظامی و مذهبی خراسانی و بعد «یعقوب لیث صفاری» و سپس «ابومسلم خراسانی» و آن‌گاه «ارتش ایرانی دیلمی»...

- در قلمرو فرهنگی بالاخص، رویارویی آریایی با فرهنگ مهاجم سامی حتا از رویارویی‌های سیاسی برای حفظ ارزش‌های ملی شدیدتر و پی‌گیرتر بود و تبار ایرانی، گذشته‌ی پُرافتخارش را به فراموشی نسپرد و آن را در تمام جلوه‌های ادب، هنر، شعر، موسیقی، فولکلور، رسوم روزمره‌ی خویش و بالاخص حفظ سنت‌ها و از آن جمله جشن‌های نوروز، مهرگان، سده و... را همواره زنده نگاه داشته است.

به روال آئین باستان در پسین روز دهم بهمن، هم‌اکنون نیز همه‌ساله در نقاطی از ایران که زرتشتیان بیش‌تری سکونت دارند، از جمله کرمان، یزد، تهران، جشن سده باشکوه تمام برگزار می‌شود و ایرانیان که تابع سنن و آداب خود مانده‌اند، در این شادی حضور فعال دارند. به قول فردوسی:

به‌هشتم بیاید ز آتشکده
چو نزدیک شد روزگار سده
- بیرونی در کتاب **التفهیم** سبب نام‌گذاری سده را به عدد صد ارتباط داده و می‌گوید: از آن تا نوروز پنجاه روز است و پنجاه شب و در **آثار الباقیه** آورده است که این جشن درست صد روز پس از آغاز زمستان که پنج ماه و از اولین روز آبان ماه آغاز می‌شد، گرفته می‌شد، زیرا که ایرانیان باستان سال را به دو بخش می‌کردند، تابستان هفت ماهه و زمستان پنج ماهه.

- این وجه تسمیه و هنگام اصلی جشن به عهد ساسانیان می‌رسد.

- وجه دیگر تسمیه‌ی سده آن است که می‌گویند چون اولاد آدم